

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne nemene
delavstva ter nameščence, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 16.

Sobota 23. februarja 1929.

Leto IV.

Velikostni delavski dnevi v Ljubljani.

Slavnostna otvoritev palače Delavske zbornice je imela, kakor vse naše prireditve večjega obsega, tisti posebni karakter, kjer se ne manifestirajo fraze in pomp, temveč, kjer se polaga javni račun o storjenem delu. Absolutno ta značaj je imela tudi slovesna otvoritev palače Delavske zbornice, ki je bila združena s celim nizom važnih konferenc in posvetovanj glede delovanja delavskih zaupnikov v raznih socialnih institucijah.

Že itak živahno vrvenje v novih prostorih globoko resne in monumentalne nove palače Delavske zbornice je že v petek, 15. februarja, pričelo dobivati lice posebne svečanosti, kajti že na ta dan so se pričeli zbirati prvi zastopniki iz raznih krajev Slovenije in ostalih pokrajin Jugoslavije. Dopoldne tega dne ob 10. uri je bila napovedana prva seja zastopnika centralnega tajništva dr. Živka Topalovića iz Beograda z vodstvom Pokojninskega zavoda za Slovenijo. Posvetovanja so se vršila v zadevi novelizacije zakona o zavarovanju privatnih nameščencev. Ob 3. uri popoldne istega dne se je vršila proračunska seja upravnega odbora Delavske zbornice. Na sei je bil še enkrat predlog proračuna temeljito prerešetan in izvršile so se še zadnje njegove korekture. Za ob 8. uri zvečer napovedano predavanje centralnega tajnika dr. Živka Topalovića, o plinski vojni, je moralo vsled različnih ovir odpasti.

V soboto je postalo vrvenje še živahnejše. Ob 10. uri dopoldne se je v čitalnici prosvetnega odseka nove palače vršila anketa o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščencev, katero je po inicijativi našega Saveza privatnih nameščenika Jugoslavije sklicala zagrebška Delavska zbornica. Velika čitalniška dvorana je bila popolnoma zasedena po delegatih skoraj iz vseh krajev Slovenije in tudi ostali kraji Jugoslavije so bili polnoštevilno zastopani, kar je znak, da vlada med nameščenci glede upeljave novega zakona o pokojninskem zavarovanju v resnici velik interes. Sklepe te ankete in komentar k njim bomo posebej obravnavali. Popoldne ob 3. uri istega dne se je pričela seja odbora centralnega tajništva Delavskih zbornic, na kateri so bile razen splitske, zastopane vse Delavske zbornice v državi. Delegati splitske zbornice so izostali vsled snežnih zametov, ki so preprečili dovoz preko Like. Ob 4. uri popoldne istega dne so se pa vršile plenarne seja klubov, zastopanih v naši Delavski zbornici. Seja našega kluba se je vršila v posvetovalnici Strokovne komisije in je bila skoro polnoštevilno obiskana. Potek seja je znova dokazal, da stoji naš klub na vrhuncu situacije in da se dobro zaveda svoje važnosti in odgovornosti napram proletarskim množicam Slovenije. Zvečer istega dne je pa priredila druga naših zadrugihih uslužbencev v čast gostom družabni večer v restavraciji »Ljubljanski dvor«, ki je bil družaben v pravem pomenu besede, kajti tako neprisljenih odnosov med gosti in take prisrčne intimnosti je opaziti prav na redkih slinih prireditvah.

Glavni slavnostni dan

je bil v nedeljo, na katerem je bila izvršena slavnostna otvoritev palače. Poleg ogromnih množic ljubljanske-

ga delavstva se je pripeljalo k otvoritvi še nadaljnjih tri do štiristo delavskih zaupnikov iz vseh industrijskih krajev Slovenije. Vsled zakasnenja vlakov se je pričela slavnostna seja mesto ob pol 11., šele ob 11. uri. Lepa in prostrana dvorana je bila tako na sedežih, kakor stojiščih, polna delavskih zaupnikov vseh vrst organizacij in krajev. Slavnost so pa posetili v velikem številu tudi zastopniki državne oblasti in drugih javnih in samoupravnih institucij. Poleg zastopnika ministra za socialno politiko dr. Tujkovića in velikega župana ljubljanske oblasti dr. Vodopivca so se udeležili slavnostne seje še ljubljanski župan dr. Puc, zastopnik ljubljanske oblasti dr. Breclj, predsednik SUZOR-a v Zagrebu inž. Milan Glaser, predsednik Okr. urada Miha Krek, načelnik rudarskega urada dr. Strgar z nadsvetnikom dr. Pelanijem, zastopnika zbornice TOI Ogrin in dr. Windischer. Slavnostni sei so seveda prisostvovali tudi zastopniki ostalih Delavskih zbornic v državi skupno s tajnikom centrale Delavskih zbornic dr. Živko Topalovićem. Svojo odsotnost so opravičili veliki župan mariborske oblasti dr. Schaubach, mestni župan mariborski dr. Juvan in bivši komisar ljubljanske mestne občine dr. Mencinger, ki je, kakor znano, za časa graditve palače Delavske zbornice načeloval ljubljanskemu mestu in je bila za časa njegovega vodstva sklenjena med občno in Delavsko zbornico pogodba, po kateri je bilo omogočeno zidati res tako monumentalno palačo.

Lepo pozdravno pismo je poslal tudi ljubljanski knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, v katerem pravi, da se veseli nove palače, v kateri bo delavski stan lažje proučeval svoje vprašanje in lažje spoznal svoje naravne pravice. Razumljivo je, da je bil velik del zborovalcev nad tem pozdravom presenečen, kajti vsaj dosedaj se v Sloveniji ni nikoli zgodilo, da bi se škof na ta način približal organiziranemu delavstvu. Nasprotno so bili dosedaj zastopniki klera hote ali ne hote nepristopni težnjam organiziranega delavskega gibanja in so prav čestokrat odpravljali naše gibanje z gesto, ki nas je označevala za nekake brezverce, čeprav naše gibanje, zlasti pa ne strokovne organizacije niso nikdar zavzemale takega stališča.

Po prečitaniu pozdravnih pism in brzojavov je izročil predsednik zbornice sodr. Melhior Čobal besedo tajniku sodr. Filipu Uratniku, ki je v globoko zasnovanem in zanosnem govoru obeležil pomembnost otvoritve palače. Zlasti markantno je govoril na naslov onih, ki mislijo, da je za delavce nečastno, če se za pomoč pri zidanju zbornice zahvalijo tudi tistim faktorjem, ki so jim na ta ali oni način olajšali težave, če tudi sicer v javnem življenju ne stojijo v službi delavskega razreda. Posebno ganljiv je bil oni del Uratnikovega govora, kjer je proslavljal zasluge neznanega junaka, slovenskega delavca, iz katerega truda je vstal ta impozanten delavski dom.

Za današnje razmere važno izjavo je podal v svojem pozdravnem govoru veliki župan dr. Vodopivec, ki je med drugim naglasil, da so nekateri mislili, da je sedaj nastopil trenutek, ko je treba razne delavske pridobitve zmanjšati in ukiniti. Skli-

cujoč se na znani kraljevi proglas zagotavlja veliki župan, da vlada teh namer nima in zagotavlja tudi, naj se delegati v miru udajo svojemu veselju nad svojim novim, krasnim domom. Ta izjava je sama po sebi razumljivo žela mnogo odobravanja. Jako simpatičen pozdrav je izrekel mestni župan dr. Puc. Tajnik zbornice TOI dr. Windischer, ki se je tudi oglasil k besedi, je v daljšem govoru izjavil, da se tudi v imenu gospodarskih krogov pridružuje čestitkam. On povdarja, da se zaveda različnih interesov delavcev in delodajalcev, iz katerih je boj seveda neizogiben. Toda on priporoča, naj bo ta boj dostojanstven, če je že neizogiben. Dalje pozdravlja zbornico zastopnik oblastnega odbora dr. Breclj in v jako simpatičnem govoru tudi zastopnik SUZOR-a inž. Glaser.

Dr. Živko Topalović, znan kot eden najboljših govornikov v naši državi, je v svojem pozdravnem govoru tokrat prekosil samega sebe. Govor bomo ob priliki objavili v celoti po stenografskem zapisniku. Za danes pa moramo reči, da je bil tako lep, iskren, poetsko zanosen in obenem državniško moder, da je povsem zaslužil frenetično odobravanje, ki ga je spremljalo. Zlasti oni del govora, v katerem vzema na znanje izjavo velikega župana in utemeljuje, kako nujno je bilo potrebno, da je ta izjava, katero smo od strani

državne vlade že davno pričakovali, naposled vendarle prišla. Govornik pravi, da je nujno potrebno, da tisti, ki so na vladi, upoštevajo, da je delavski razred, kakor naravni element, kakor ogenj, voda. On ima dve duši, božansko in demonsko. Ako se upošteva njegove kulturne potrebe, ako bo videl zaščito svojih interesov, potem je to delavstvo koristen element, ki s svojim delom oplojuje cel svet. Če se pa ta elementarna sila ne kanalizira v prave kanale, če se ji ne da živeti, če se jo maltretira, potem je lahko ta sila demonska, ki poruši vse, kar se ji postavi na pot. Ta sila je pa tudi vredna vsega negovanja. Ona je tista, ki iz globin zemlje črpa zaklade, na katerih je zgrajena kultura in civilizacija. Ona opravlja delo kakor pri lepi cvetoči jablani korenine, ki razvijajo svojo delavnost po temni globoki zemlji, da črpajo iz nje sokove, ki omogočajo prekrasni njen cvet.

Predsednik s. Čobal se je vsem čestitkam toplo zahvalil ter zaključil to velepomembno slavnostno sei. Zvečer se je vršil v novi dvorani še lep koncert, na katerem je nastopilo pevsko društvo »Grafika« in solist ljubljanske opere Betetto in operna pevka Majdičeva. S tem je bil slavnostni dan končan in razhajali smo se v zavesti, da smo za ves proletarijat Slovenije in Jugoslavije opravili važno delo. Obrov.

Dejanja naj govore!

K otvoritvi ljubljanskega Delavskega doma in o plenarni sei Delavske zbornice v Ljubljani.

Velika stavba na ljubljanski Miklošičevi cesti s svojo privlačno dvorano, največjo ljubljansko delavsko knjižnico in čitalnico, z lepimi uradi Delavske zbornice, z največjo delavsko kuhinjo v Sloveniji, z nešteti pisarnami delavskih in nameščenskih strokovnih ter kulturnih organizacij in z 28 modernimi stanovanji: To je bil predmet razgovorov vsega delovnega ljudstva v zadnjih dneh. Ta palača, ki so jo gradile s svojimi od ust pritrganimi prispevki žuljave delavske roke, je postala last in središče delavskega ljudstva v Sloveniji, ona je last neznanega junaka Dela.

V Celju.

Istočasno se je zavedno delavstvo spominjalo prijetnega poslopja Delavske zbornice v Celju, ki stoji blizu kolodvora, njegove lične dvorane, Borze dela in vseh prostorov, ki jih ima notri ves kulturni in strokovni pokret celjski in pa čednega števila novih stanovanj.

V Mariboru

je rodilo delo zbornice doslej le lepoto se razvijajočo knjižnico in čitalnico, ki se nahajata skupno z ekspozituro zbornice v palači Pokojninskega zavoda.

Če nas vse naše nade in vera v mravljično pridnost in inicijativo Delavske zbornice ne varajo, lahko mirno trdimo, da se bodo danes leto Mariborčani lahko ponašali z nič manjšo palačo in s še večjo delavsko dvorano, nego jo ima danes Ljubljana.

V drugih krajih,

zlasti v Kranju, spominja na triletno delo Delavske zbornice lepa delavska kuhinja, v ostali industrijski Sloveniji pa dobro organizirani pro-

svetni odseki s finančno in kulturno podporo zbornice.

To je površna slika triletnega ustvarjanja, to je uspehi pametnega socialno-političnega dela za kulturni in socialni napredek delavstva.

Velike so aktivne naše Delavske zbornice. Nad 5 milijonov šteje ona danes svojega imobiliziranega premoženja; koliko milijonov so pa vredni uspehi zbornice na polju njene strokovne politike, kjer je ona izvojevala našemu delavstvu povišice, in zlasti tam, kjer je v dobi splošne defenzive, v katero so nas prisilile razmere, preprečila marsikatero redukcijo plač in delavstva, to pa vedo danes vse strokovne organizacije in njeni funkcionarji, to vedo zlasti oni odpuščeni zaupniki, ki jih je zbornica skozi pol leta denarno podpirala in jim nato preskrbela druga mesta. Le prismuknjen in zloben ter s kapitalisti zvezan človek more iskati sovraštva v takem delu in ustvarjanju.

S ponosom lahko trdimo, da je naše delo ustvarilo občudovanje celo pri meščanskih nasprotnikih, da ne omenjamo ob tej priliki zastopnika bivše Bernotove grupe, s. Leskovška — ki nam je programatično najbližji — in ki se mu ne more očitati nikake sebičnosti. Vsi ti skušajo po svojih močeh, veseli in zadržani nad uspehi zbornice, v tej instituciji pozitivno delati.

Plenarna seja zbornice.

Prva plenarna seja po zadnjih volitvah je bila še precej burna. Takrat so se skušali vsi poraženi in dozdevni opozicionarci med seboj prekositi. Iz izvestne strani se je čisto delala taka opozicija, da so se je celo malo sramežljivi meščanski delavski zastopniki sramovali.

Mi pa smo opoziciji odgovarjali z delom. Tudi oni opoziciji, ki se je pojavila potem izven zbornice, zlasti med desperatnimi in diktaturi naklonjenimi razkolniki.

In tako je prišlo, da so vsi, ki so naše iskreno delo bližje videli, v svoji opoziciji popustili in danes se med seboj bore celo za smetano od tega našega pridelka.

Oni pa, ki jim je revščina cilj, oni, ki si žele razpusta in ki stoje na stališču, da se delavstvu ne sme dati niti zaščite, niti socialne in kulturne vzgoje, oni, ki pravijo, da bo delavstvo najbolj hudo in bojevito nad družbo šele takrat, kadar bo izbruhnila nova vojska in kadar bo najbolj brezpravno in lačno, oni so seveda danes proti zbornici. Ti ljudje se še vedno jeze, da ustvarjamo in bi nas hvalili le tedaj, če bi z njimi vred razbijali. Z njimi pa mi ne pojdemo. Mi hočemo ustvarjati, ker vemo, da je le sit in kulturni delavec sposoben za borbo. Avstrijska vojska je propadla, ker je lačne vojake pitala z alkoholom, naši razkolniki so pa v agoniji, ker pitajo lačno delavstvo z lažjo in frazo. Mi pa ustvarjamo in z nami je vse delavno ljudstvo.

Zastopnik ministrstva na seji.

Ob pol 9. uri je s. Čobal otvoril sejo, pozdravil navzoče delegate, goste in pa zastopnika ministra socialne politike dr. Tujkovića. Prešlo se je k delu. Zapisnik zadnje plenarne seje je bil brez ugovora odobren.

Iz predsednikovega poročila posnemamo, da se je vršilo v zadnjem poslovnem letu 13 sej upravnega odbora, 5 sej predsedstva in 12 sej finančne kontrole. Seje so se vršile povprečno, tako, da je finančna kontrola zlasti v denarnih zadevah stalno nadzirala upravni odbor.

Poročilo tajnika

bi bilo skoro lahko odpadlo, kajti pred delegati ležita dve lepo tiskani knjigi, katerih prva obsega 200 strani in je zgovorna slika dela naše zbornice. To knjigo mora čitati vsak zaupnik, pa tudi vsak bolj naobrazen delavec.

In vendar je s. Uratnik podal dodatno k temu poročilu lep ekspozit o delu zbornice v zadnjem letu in o načrtih zbornice za bodoče leto. Ta govor bomo priobčili v celoti, čim prejmemo stenografski zapisnik seje. Prijetno ploskanje navzočih delegatov je sledilo lepo zaključenim Uratnikovim besedam.

Prijetno je poslušati vedno tudi našega »finančnega ministra«, blagajnika zbornice. Brez njega si zbornice skoro ne moremo zamišljati. Kakor nam je bil pokojni s. Komavli vsikdar na kongresih naravnost potreben, tako je tudi s Čelešnikom.

Za javnost so njegove številke suhoparne, zato jih bomo skržili, za zbornico je to meso in kri. Čital nam je bilanco, iz katere posnemamo, da je zbornica žrtvovala doslej samo za ljudsko vzgojo

okoli pol milijona dinarjev

le za nakup knjig, ki se izposojajo delavcem v Ljubljani in v Mariboru.

Zlasti veliko denarja je šlo za socialno politiko zbornice, prav posebno za intervencije, ki jih uvodoma dajemo k največjim aktivam zbornice, ker tu je treba na licu mesta delati za proletarijat.

Lepo je obračunal s predlogi, ki jih predlagajo ljubljanski gospodarski krogi v svoji ekspozituri v »Enotnosti« v pogledu spremembe proračuna. Od teh predlogov ni ostalo ničesar drugega, razen Makučev kisl obraz, ki je tokrat zavzel svoje razkolniško mesto tam zadaj za klerikalci.

Ko je končno poročal še s. Ošlak v imenu finančne kontrole, je bil računski zaključek brez debate odobren. Zadaj je malo »zavipal« le Makuč, pa ne morda zaradi bilance, ampak le radi jeze in službe.

V razpravo je prišel proračun za leto 1929/30.

Ta proračun znaša še vedno le dva milijona dinarjev, vendar pa predvideva zopet ustanovitev dveh novih knjižnic, v Trbovljah in Celju.

Posamezne postavke bomo obravnavali prihodnjič. Ne vemo, če je bil kak proračun toliko preresetan, kakor ta. Na vse se je mislilo. Povsod se je nekaj dodalo, pa četudi samo malenkost, samo, da se pokaže volja in pa potreba socialnega udejstvovanja. Branil se je pri tem seveda princip kolektivizma. To je tisto, kar je Marx učil in česar Makuč ne razume. Zato je bil tudi edini, ki je govoril in glasoval proti proračunu. Seveda ne tako, kot je obljubil. Predlagal ni nič. Želel je le, naj se določi urnikom mesečna plača na 3000 Din, dasi nekateri niti 2000 Din nimajo, in je rekel, da se tisti, ki imajo preko 3000 Din, nočejo vvesti več med delavce, ampak kam drugam... To, da ve on izkušnje, ker on je zaslužil mesečno že 3800

dinarjev in takrat je posedal res po svojem tajništvu čisto sam, ker delavci so se ga izogibali, pa ne radi njegove plače, ampak radi njega samega.

Po tem predlogu bi bili morali tajniku Uratniku znižati plačo za okoli 18.000 Din in od tega denarja naj bi potem razdelili med slovenske delavce kar 300.000 Din. Pripominjamo, da je Uratnik jurist in bi zaslužil danes v slabo plačani državni sodni službi več, nego pri Delavski zbornici. Če bi se vršili še čudeži, bi na predlog take razdelitve seveda pristali; ker pa nočemo imeti uradnikov, ki bi si morali pri kapitalistu izposojati denar, da bi se po izvršeni intervenciji lahko vrnili v Ljubljano, tudi nočemo, da bi bili uradniki odvisni od dobrih besed in dejanj naših nasprotnikov, zato jih plačujemo vsaj tako, kakor plačujejo kapitalisti svoje dobro organizirane profesijoniste. Tudi nočemo zahtevati za delavstvo nekaj, česar svojim lastnim uslužbencem ne damo. Zato hočemo svoj program izvajati najprej doma in šele potem lahko zahtevamo za delavstvo iste pravice.

Če bi pa razen teh plač, ki jih Makuč skupno z zvezo industrijev in pa z zagrebškim »Obzorom« pobija, še kaj ostalo od skromnega proračuna za Makučevo razdelitev, potem bi to napravili gotovo brez njegovih salomonskih nasvetov.

K proračunu je govoril tudi sodrug Leskovšek iz Celja in je zlasti dvomil v Makučevo opozicijo, ki je nastala šele sedaj, ko je izgubil službo pri organizaciji in postal vsestranski penzionist. Razveseljiv je Leskovškov nastop, ko je v tej novi dvorani prvič glasoval za proračun.

Po govorih dr. Bohinjca, Terseglava in Svetka je bil proračun sprejet z vsemi proti 1 glasu.

Nova palača v Mariboru.

H koncu se je sprejel uradni predlog, ki je bil poleg proračuna najvažnejši na tem zasedanju in glasom katerega bo Okrožni urad zgradil v Mariboru za sebe, zbornico in za vse delavske organizacije palačo v Frančiškanski ulici, zraven katere bo zgradila zbornica na lastne stroške veliko in moderno dvorano.

Dnevne novice.

Napačna mnenja gotovih gospodarskih krogov o mestnih hranilnicah. Zagrebški »Jutarnji list« poroča, da se novoimenovani ljubljanski občinski svetniki dogovarjajo glede izmenjave dosedanjega upravnega odbora ljubljanske mestne hranilnice, češ, da imajo ljubljanski trgovci in obrtniki največji interes na tem zavodu. Po zagrebški informaciji bo odstopil sedanji predsednik mestne hranilnice dr. Gregorič in bo prišel na njegovo mesto bivši ljubljanski župan Hribar. Ta beležka priča o zmešanih in po-

grešnih pojmihi, ki jih imajo gotovi gospodarski krogi o mestni hranilnici. Mestna hranilnica ni ustanovljena zaradi interesov trgovskih krogov, temveč v interesu svojih vlagateljev in varčevalcev, da morejo pri njej svoj prištejeni denar varno in kar najbolj ugodno nalagati. To je njen namen po zakonu in po statutu, ki ga mora imeti vsaka hranilnica pred očmi. Vsi drugi interesi prihajajo v poštev šele v drugi in tretji vrsti in samo v toliko, v kolikor so v absolutnem skladu z njeno poglavito na-

logo, da čuva interese svojih vlagateljev. Tudi si informatorji zagrebškega lista precej naivno predstavljajo, kako se izmenjuje hranilnični upravni odbor. Sedanji upravni odbor je bil izvoljen začetkom leta 1928 za tri leta in ga, dokler korektno posluje, niko ne more odstaviti ali izmenjati. Dotični na mestni hranilnici interesirani krogi bodo torej že morali počakati do konca leta 1930, da bodo mogli priti v hranilnico zaradi svojih posebnih interesov. Sicer pa bomo videli.

Vrhovni zakonodajni svet.

Z razpustom narodne skupščine je bil razpuščen tudi prejšnji zakonodajni odbor narodne skupščine.

Dne 17. t. m. pa je minister pravde imenoval sporazumno s predsednikom vlade vrhovni zakonodajni svet, ki bo končno urejeval zakonske načrte in jih predlagal vladni v odobritev in predložitev kralju.

Člani vrhovn. zakonodajnega sveta so: predsednik: Mihajlo Jovanović, bivši predsednik kasacijskega sodišča v Beogradu; stalni referent ministrskega predsednika: dr. Ninko Perić, bivši predsednik Narodne skupščine in bivši minister pravde;

člani: dr. Albert Bazala, univerzitetni profesor v Zagrebu, dr. Andrej Gosar, bivši minister v Ljubljani, dr. Bogdan Marković, bivši finančni minister, dr. Dragoljub Arangelović, profesor beogradske univerze, dr. Dušan Subotić, predsednik kasacijskega sodišča v Beogradu, dr. Gjuro Šurmin, bivši minister v Zagrebu, dr. Josip Šilović, univerzitetni profesor v Zagrebu, dr. Milan Škerlj, univerzitetni profesor v Ljubljani (poročilo v »Ponudju« o imenovanju univ. prof. dr. Dolence je bilo napačno. Op. ur.), dr. Milivoj Dežman, novinar v Zagrebu, dr. Milorad Stražnički, univerzitetni profesor v Beogradu, dr. Miloš Stojadinović, tajnik obrtne zbornice v Beogradu, Nikola Berković, predsednik trgovske zbornice v Sarajevu, dr. Rudolf Sardelić, drž. svetnik, dr. Stefan Sagadin, državni svetnik, in dr. Toma Živković, univerzitetni profesor v Beogradu.

Minister pravde je obenem določil pravilnik za poslovanje vrhovnega zakonodajnega sveta.

»Slovenec« hoče posnemati rajnke »Dolenjske Novice«. Zadnjič je priobčil »izviren« telegram iz Prage, v katerem pripoveduje o preprih v klerikalni slovaški ljudski stranki; med drugim ve tudi povedati, da bo Slovaška ljudska stranka iz svojih vrst izključila tudi sedanje ministrice. Slučajno pa je Hodža član čisto druge stranke, namreč protiklerikalne agrarne stranke in bo »Slovenec« že moral pojasniti, kako je mogoče, da bo Hlinka izključeval Hodžo iz svoje stranke. Nekdanje »Dolenjske Novice« bi rekle: Nekaj se kuha. Turek škili čez mejo.

Jeseniški »Svobodaši« na prostih nogah. Svoječasno smo že poročali, da je bilo aretiranih 11 telovadcev »Svobode« z Jesenic, ker so vadili proste vaje na napev Internacionalne. Ker je stvar spadala v pristojnost novoustanovljenega državnega sodišča v Beogradu, je ljubljansko sodišče odstopilo spise temu sodišču v Beograd. Državno sodišče je po pregledu spisov to zadevo prepusilo deželnemu sodišču v Ljubljani v razpravo in razsojo. Na podlagi te odločbe je ljubljansko sodišče izpustilo jeseniške sodruge na svobodo.

Sodni odmev iz časa stavke v vevški papirnici. Lansko jesen za časa stavke v papirnici v Vevčah in Goricanah se je vršilo več delavskih shodov, na katerih so poročali strokovni tajniki, med njimi tudi sodr. Vrankar. Na ovađbo vevške papirnice je državno pravdnštvo uvedlo zoper sodruga Vrankarja postopanje zaradi prestopka po čl. 14. ustave in § 19. avstr. društvenega zakona, češ, da je skliceval shode, ne da bi jih oblastvu naznanil. Vršilo se je več sodnih razprav, pri katerih so bile zasliševane priče o tem, kdo je shode skliceval. Zadnja obravnava se je vršila v ponedeljek, dne 17. februarja. Po zaključeni

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

90

»Tega ne smete delati. Sami slabo izgledate, sedaj pa še večerjo delite. Tega ne morem dopustiti. Kaj porečejo vaši stariši. Mislili bodo, da vam same krošče polagam...«

»Gospa, bled sem vedno. Saj veste, da sem prišel tak iz počitnice...« Toda dobra gospodinja si ni dala dopovedati. Drugi večer je prinesla večerjo za tri: »Vzemite, gospod Mirko; dokler se ne uredijo vaše stvari, lahko prihajate k nam na večerjo.« Ko se je pozneje zavhavalil za njeno dobroto, so ga obile solze. Celo roko ji je hotel poljubiti ta koščeni, jelični fant. V počitnicah je bil v bolnici. Popravljen se je nekoliko, toda bolezen je še vedno tlela v njem. Včasih ga je bilo strah, kadar je pomislil, da je jeličnik. Takrat se je utešil še samo z molitvijo. Sicer ni bil več pravoveren. Vsako nedeljo je šel v protestansko cerkev poslušat nemškega pastora, ki je razlagal sv. pismo.

»Glje, Leo, nobene preobloženosti! Nad oltarjem velik križ s Kristom, bel prt, stojalo za knjige, podobe pa nobene. Tako lepo deviško je vse, svetlo. Stene bele, vse belo. Naše cerkve pa so natrpene z razno šaro, kakor starinarnece.«

Tako je govoril Leonu, ko ga je zvalil v protestansko cerkev.

Sonja je v počitnicah napela vse sile. Dobro pripravljena je iznenadila gospoda ravnatelja. Sicer je bil taktičen. Zadnji trenutek se je odločil, da bo pri ponavljalnem izpitu obziren, ostre strune

pa bo napel pri maturi, če se ne pride opravičiti. Preko počitnic se je skušal nekoliko strezniti. Nekdo ga je naznanil ministrstvu, ki je nato poslalo inšpektorja, s katerim pa sta bila »partijska« kolega. Prinesel je vse akte seboj. Na obtožnici je bil podpisan dr. Klinc, ki je v zadnjih dveh letnikih predaval verouk.

»Vidite, gospod kolega, klerikalna denunciacija. Nič drugega.« Gospod ravnatelj Kotnik se je izmazal in zvečer sta z ostalimi somišljeniki pokrovala v Narodnem domu, navzlic vsem opozicijskemu in denuncijatom. In gospod ravnatelj je ostal ravnatelj.

Govorilo pa se je kljub temu še naprej, zlasti po krčmah in malomeščanskih »solnih«, da ne učiteljšču ni vse v redu. Do govoric je prišlo radi tega, ker je ena izmed abiturient izpovedala tajnost svojega prijateljstva z gospodom ravnateljem. Posebnih pregledov si sicer ni delala, ker je imela dobre račune z njim. Prost ji je bil vstop v njegovo pisarno, da ga je parkrat celo ogoljufala. Ravnatelj ji je daval svoj klasifikacijski notes na razpolago. Ko je popravila red sebi, ga je v hitrici popravila še dvema svojima prijateljicama. Tako skrivnost ni bila več skrivnost in besede je prišla tudi do dr. Klinca.

Sonja ni smela misliti na tisti popoldan. V počitnicah, kakor da ga je pozabila. Tiho ugodje je je doživljala v svoji samoti, ko se je pripravljala na izpit. Stara moč se ji je povrnila in vesela je bila. Leo je bil v tem času zanjo nekje daleč, daleč. Tistih par besed, ki mu jih je odpisala, kakor da jih sploh ni bilo v njej. Kljub maju in vročih po-

ljubih je bilo v počitnicah vse tako daljno in spokojno. Včasih si je želela, da bi nikoli več ne srečala Leona, da bi pozabila lepe trenutke, ki sta jih doživela na poti ob potoku, v snežni in majski noči. Kot da nista več tista, sta bila ob prvem srečanju po počitnicah. Leo ji je pripovedoval o svojih doživljajih, o svojem novem življenju, ki ga je začel v samoti. O vseh tistih vsakdanjih dogodkih iz vinnograda ji je pripovedoval in ostra je bila njegova beseda, ko se je spominjal nesrečne Binice. Sonja je molčala. Samo poslušala ga je. To ga je motilo. Rad bi bil, da bi mu kaj povedala k njegovim mislim še svoje, da bi jih izmenjala, izmerila in izenačila. To je bilo njegovo hrepenenje; zakaj, nova vera v življenje je klila v njem in v to svojo novo vero je skušal vpeljati tudi Sonjo, svojo ljubezen. Sonja pa je mislila na svojo maturo in na gospoda ravnatelja, ki jo lahko stisne pri maturi. In dnevi, temni dnevi štirih sten, malega mesta, se bodo daljšali v večnost... Ven iz deh zidov, ven iz tega mesta, v prostrano polje, v kako belo šolo na zelenem hribu, kjer bodo živi, pridni, lepi otroci in dobri ljudje. O, saj so dobri ljudje tam nekje! Morajo biti. Saj ni mogoče, da bi bilo povsod tako vzdušno in neprijazno kakor je tod... Tam bo učiteljčeva mlada, črnolasa učiteljica Sonja; ljubila in zgajala bo otroke, tudi Leona bo vzljubila z dvomov svobodno strastno ljubeznijo... To so bile goreče sanje njenih noči in zaradi sanj ni spala, zaradi njih je trpela in sklenila žrtvovati se gospodu ravnatelju, ki je zahteval zadoščenje in obračun.

(Dalje prihodnjič.)

razpravi je sodnik s. Vrankarja in tovariše oprostil od obtožbe zaradi prestopka po čl. 14. ustave, ker je bila ustava dne 6. jan. t. l. razveljavljena, novi zakon o zaščiti države, ki ima določbe glede shodov, pa za ta slučaj ne pride v poštev. Ker za krivdorek ni bilo zakonite podlage, je moral sodnik s. Vrankarja oprostiti.

Volitve bodo imele v Avstriji meseca aprila ali maja. Državni kancler dr. Seipel pravi, da bodo tri meščanske stranke vsaka zase kandidirale ter pričakuje, da bodo v tem volilnem boju poraženi zlasti Velenemci.

Leon Trocki je brzojavil iz Pere predsedniku nemškega državnega zbora s. Loebeju, da bi se smel naseliti v Nemčiji. Trocki se sklicuje na neki govor Loebeja, v katerem je rekel, da pride čas, ko bodo še socialni demokrati morali dati zavetje pravim komunistom. Nemška vlada zahteva, da Trocki vložijo pismo prošnje, ker bo morala o njegovi naselitvi v Nemčiji sklepati vlada. Po najnovejših vestih je Trocki odšel v Turkestan. Sovjetske straže pa ga spremljajo na poti na njegovo lastno željo. Tako poročajo iz Rusije.

Porotnih sodišč ne bo več. Novi kazenski zakon odpravlja s koncem leta 1929 pri nas uvedena porotna sodišča. Lajška sodišča, ki so demokratičnejša uredba sodstva, se morajo po novem zakonu popolnoma umakniti poklicnemu sodstvu.

Nevzdržno naprejo! Letno poročilo socialistične organizacije na avstrijskem Štajerskem, ki je bilo zaključeno dne 31. decembra 1928, izkazuje porast članstva za 2700 članov. Število organiziranih znaša 62.551. To je v deželi, kjer prosluli »Heimwehr« najbolj breca okrog sebe. Baš v okrajih kot so Bruck, Knittelfeld in Leoben, kjer je fašizem doma, se kaže največji porast naše bratske stranke. Kar je pa pri tem posebno značilno, je to, da je porast ženskih članov nadkrilil onega moških. Nam je sicer zaenkrat vzeta možnost, da bi posnemali naše avstrijske sodruge, vendar pa je naša naloga, z vsemi močmi delati na razširjanju socialistične ideje.

Saperlot, to bo pa hudo! Graški občinski svet je bil te dni razpuščen, ker je njegova triletna doba pri kraju. Volitve se niso razpisane, vendar mora biti novi obč. svet do maja konstituiran. Dosedaj je bilo od 48 svetovalcev 22 socialistov, ki so imeli župana in prvega podžupana. Ostalih 26 svetovalcev se je delilo na 16 krščanskih socialistov, 8 velenemcev in dva od uradniške organizacije. Socialisti so kljub temu, da so bili v manjšini, vršili v gotovi meri socialističen program, ker tamkajšnji klerikali niso tako zakrknjeni kot naši. Toda sedaj se pa pripravljajo za socialiste nevarni časi. »Hittlerjevci« ali »liakenkreuzlerji« so dali v »Tagespostu« objaviti, da nastopajo pri teh volitvah kot samostojna stranka in da je njihov program: pobijanje marksizma! So pač to »knapi« kapitalizma. Narodnemu socializmu je pač že povsod odzvonilo, ker se delavstvu odpirajo oči.

Drugi 7. oktober v Avstriji. »Heimwehrovi« bodo v nedeljo, 24. februarja, poziskovali svojo srečo na Dunaju — nastopi pa tudi »Schutzbund«! Ista igra, ki se je odigrala dne 7. oktobra 1928 v Wiener-Neustadtu, se bo prihodnjo nedeljo ponovila na Dunaju. Načrt avstrijskih fašistov, ki jih vzdržujejo veleindustrija in banke in jih podpira tudi Seiplova vlada, je bil, kot znano, ta, da bi najprej napravil v Wiener-Neustadtu majhen poskus puč in če bi se ta obnesel, tedaj bi nekoga lepega dne »šturmali« glavno trdnjavo: rdeči Dunaj, pri čemur bi razgnali parlament ter zasedli dunajski rotovž, nakar bi proglasili fašistično diktaturo. Seveda so to bili gradovi v zraku, kajti socialisti so račune kapitalistov temeljito prekrizali. Saj je moral Seipel celo tretjino vojske in žandarmerije mobilizirati, da obrani svoje ljubljence »Heimwehrovec« pred socialisti. »Heimwehr« je tedaj doživel silen fujasko in pohod na Dunaj je zaenkrat odpadel. Toda kapitalisti ne dajo denarja za sport, ampak hočejo akcijo: zato mora celokupna heimwehrovska »armada« »ausrukati«. Ko so socialisti to zvedeli, so takoj sklenili, da bodo mobilizirali »Schutzbund« iz treh dunajskih okrajev, kar menijo, da zadostuje za »Heimwehrovec« cele Avstrije. Socialisti smatrajo nastop »Heimwehrov« na Dunaju ravno tako za provokacijo, kot v Wiener-Neustadtu, saj je dve tretjini dunajskega prebivalstva v socialističnem taboru. Socialisti hočejo enkrat za vselej »Hakenkreuzlerjem« pokazati, da nimajo tam ničesar opraviti.

Odškodnina za čezurno delo. Uprava avstrijskih železnih železnic objavlja, da od sedaj naprej ne bo več uslužbenec plačevala čezurnega dela v denarju, marveč, da bo dobil vsakdo za čezurno delo prosti čas. V vzgojnem oziru je tako bolje. In pri nas?

Stanovanjska zaščita v Čehoslovaki. Povodom nove parlamentarne seje se opaža zelo živahno razmotrivanje stanovanjskih vprašanih. Parlamentu in socialnemu ministru so došli razni predlogi. Med drugim je čehoslovaška zveza kovinarjev protestirala pri praški mestni upravi proti nerazmernemu zvišanju stanarin v starih hišah. Čehoslovaška državna zveza stanovanjskih najemnikov je na merodajna mesta stavila te-le zahteve: 1. Zidanje stanovanj se naj vrši po posebnem načrtu, ki se naj ozira na stanovanjske prilike posameznih krajev. 2. Zaščita stanovanjskih najemnikov se naj podaljša za dve leti in naj se črtajo iz nje vse določbe, ki so za najemnike neugodne. 3. V času podaljšanja zakona o zaščiti najemnikov in zakona o gradbah, se naj izdela nov, trajni zakon o zaščiti najemnikov, katerega določbe naj skupno z zakonom o gradbah tvorijo osnovo za likvidacijo stanovanjske mižerije v celi republiki. 4. Naj se gleda na to,

da se od najemnikov ne bodo pobirale prebitane najemnine. — Praška mestna uprava je na tozadevno vprašanje ministrstva za socialno skrbstvo odgovorila, da pomanjkanje stanovanj še dolgo ne bo odpravljeno in da ni pričakovati, da bi v dohodnem času zasebniki dovolj zidali. Ne preostaja drugega, kakor da javne korporacije nadaljujejo s stanovanjsko akcijo. Za tekoče leto je mestna uprava vnesla v svoj proračun 30 milijonov Kč za zidanje stanovanj. Ne bo pa zidala enosobnih stanovanj, temveč dvosobna, ker se z enosobnimi stanovanji splošno stanovanjski nivo samo zniža, mesto da bi se zvišal in ker je povpraševanje po dvosobnih stanovanjih tudi neprimerno večje.

V društvu narodov so v zadregi. Ker je papež sedaj samostojen vladar nad samostojno državo, ki meri celih 40 hektarjev, katere namerava obdizati z debelim kitajskim zidom, se že razmotriva vprašanje o vstopu Vatikana kot enakopravnega člana v društvo narodov. Ker pa nosi papež tiaro, krono sestavljeno iz treh kron, kar naj pomeni, da je kralj nad kralji, zato zahteva, da mora tudi v društvu narodov voditi stalno predsedstvo. Kako stališče bodo druge države k temu zavzele, še ni znano, kakor se tudi ne ve, če bodo pred sejami molili »Oče naš«.

Strajk v severnočeških predilnicah, ki je izbruhnil po inicijativi komunistov, je ukinjen s porazom. Za tak korak je treba več ko samo radikalna gesla.

V Italiji so povodom sprave med Vatikanom in Kvirinalom tri ure zvonili po vseh cerkvah in peli »Te Deum laudamus«. Druge nesreče ni bilo.

Srbski predvojni dolgovi znašajo skoraj dve milijardi dinarjev.

Konferenca o odpiranju in zapiranju obratov, ki bi se imela vršiti dne 21. februarja t. l., je minister socialne politike odgodil do 1. marca. Vršila se bo konferenca v Zagrebu.

Slaba konjunktura industrije. Prva hrvaško-slavonska sladkorna industrija bo tudi letos razdelila najmanj 16% dividende. Zaščitna carina na eni strani, na drugi pa 16%.

Volitve v angleški parlament in žene. Za angleške parlamentarne volitve spomladi je pripravljenih že 54 kandidatkin. Na delavski listi kandidira 27 žena, na liberalni 19, na konservativni pa je samo 8 kandidatkin. Kakor kaže, bodo v novem angleškem parlamentu žene dobro zastopane, če je že ob začetku volilne borbe postavljenih 54 kandidatkin.

Gozdna kolonija za tuberkulozne otroke. Praška mestna občina se pogaja z direkcijo čehoslovaških državnih gozdov in posestev o prepustitvi gozdnega kompleksa pri Litovicah za ustanovitev gozdne kolonije za tuberkulozne otroke iz Prage. Kaj pa pri nas? V Jugoslaviji umrje vsako leto 60.000 ljudi za tuberkulozo!

Požar hotela v Francovih varih. V Francovih varih (Franzensbad) je izbruhnil prošli četrtek ogenj v enem največjih hotelov, »Grand Hotelu«. Zgornja polovica palače do drugega nadstropja je zgorela. V nevarnosti so bili tudi sosedni hoteli, zlasti, ker je zaradi hude zime voda v hidrantih zamrznila in je bilo gašenje zelo oteženo. Uslužbenci in gostje iz sosednih hotelov so venomer donášali vročo vodo in z njo tajali hidrante in brizgalke, da niso sproti zamrzovale.

Predavanje o socialnem zavarovanju. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 24. febr. t. l. ob 10. uri dopoldne predavanje o higijeni in socialnem zavarovanju v dvorani OUZO na Miklošičevi cesti 20. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične in filmske slike. Vabimo vse zavarovance in njih delodajalce ter ostalo javnost, da se tega zanimivega predavanja, ki nas bo seznanilo z nalogami socialnega zavarovanja in s pomenom ljudskega zdravlja, v čim večjem številu udeležijo. Predavanje je vstopnine prosto.

Kultura.

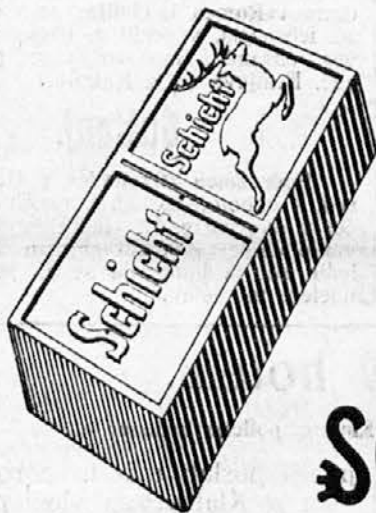
Občni zbor Umetniške Matice.

V soboto, 9. t. m., se je vršil v posvetovalnici Delavske zbornice redni občni zbor Umetniške Matice. Udeležba je bila zelo velika in navzoči so z velikim zanimanjem sledili poročilom funkcionarjev. Posebno zanimivo je bilo poročilo tajnika. Dasiiravno je bila U. M. ustanovljena šele v juniju lanskega leta, je društveni uspeh presenetljiv. Z idealno požrtvovalnostjo nekaterih članov je uspelo Umetniški Matici pridobiti številno članstvo, ki je bilo letos nagrajeno z dvema originalnima lesorezoma slikarja F. S. Stiplovskega. Zanimanje za U. M. rapidno raste, kar znači, da je slovensko ljudstvo ravno tako željno uživanja lepe slike kakor lepe besede. Umetniška propaganda je do sedaj v tem pravcu popolnoma odrekla. Umetniška Matica se zaveda tega nedostatka in se je baš zaradi tega v največji meri zavzela za to, da se tudi ljubizen do likovne umetnosti razširi v najširših plasteh našega naroda. Program za leto 1929 je silno širok. Umetniška Matica bo prirejala umetnostne razstave po vseh večjih krajih Slovenije, prirejala predavanja, razširila svojo permanentno razstavo v čitalnici Delavske zbornice. Tudi za letos ni zvišala kljub ogromnim stroškom članarine. Letni člani plačajo za to leto 24 Din. Prejeli bodo za to malenkostno članarino eno originalno grafiko in eno reprodukcijo priznanih naših mojstrov. S to članarino je obenem že plačana tudi vstopnina za vse umetnostne razstave Umetniške Matice.

Kakor so bili člani z originalnimi grafikami za l. 1928, nad vse zadovoljni, tako bo skušala U. M. nuditi svojim članom vedno le dovršena dela naših umetnikov: v reprodukcijah se bo seznanilo članstvo tudi



Lepa Dubrovčanka



ceni lepo perilo
in skrbi, da bo
dolgo trajno in
se vedno bleščalo
od snage. Ona
radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

s svetovnimi mojstri. Čim več pa bo članov, tem več jim bo mogla nuditi. Poleg slik bodo v bodoče prejeli člani tudi umetniške publikacije, v katerih jih bo seznanila z življenjskimi ter deli naših in tujih slikarjev, kiparjev in arhitektov. Vsekdar pa se bo ozirala najprej na želje članstva. Vsako leto bo zato izdala po več različnih originalov: socialne motive, pokrajine, portrete itd., tako da bodo zadovoljni vsi sloji. Tako bo letos nudila članom zopet lepo pokrajino, en portret, motive iz delavskega, mestnega in vaškega življenja.

Poleg tega programa si je na tem občenem zboru osvojila U. M. tudi predloge za razširjenje programa na sodobno moderno literaturo.

Pri volitvah je bil enoglasno izvoljen sledeči odbor: Angelo Cerkvenik, predsednik, Tone Seliškar, tajnik, Tine Kos, blagajnik, odborniki pa: Miran Jarc, Ivan Kos, Bratko Kreft, Ciril Štukelj, Nande Vidmar, Dom. Serajnik, Fran Stiplovšek in Drago Vidmar.

Ob priliki tega poročila prosimo vse, ki se zanimajo za Umetniško Matico, da javijo svoj pristop na naslov: Umetniška Matica v Ljubljani, Dunajska cesta 35.

Za smeh.

Misliti je šport.

»Kaj mislite vi o novem medverskem zakonu?« vpraša župnik župana Zaplotnika. »Jaz sploh nič ne mislim,« odvrne župan. »Ta šport prepuščam svobodomislecem.«

Farovška abstinenca.

Župnik in njegov kaplan sta sklenila, postati abstinenta. Vse žlahtno vino iz kleti sta prodala, samo eno steklenico Pekrčana sta še obdržala za slučaj kake bolezni. Čez kakih štirinajst dni reče kaplan svojemu šefu, medtem ko stopi k skrivališču steklenice:

»Tako mi je slabo, moram napraviti en požirek.«

Župnik pa reče: »Si že prepozen, meni je že pred osmimi dnevi bilo tako slabo.«

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori svojo dolžnost takoj!

Marlbor.

Preskrba revežev v majhni in veliki občini. Ta silna zima pomeni naravnost katastrofo za vse one ljudi, ki niso z vsem potrebnim preskrbljeni za dalje časa. Takih ljudi pa je na žalost veliko. Kjer imajo oblikovno zavarovanje za brezposelnost, tam imajo tudi statistiko, koliko oseb je, ki nimajo vsled pomanjkanja dela zaslužka, čeravno tudi to še ni vse, kajti na podporo za brezposelne imajo samo oni delavci pravico, ki so sicer sposobni za delo, medtem ko mladoletni in starci, onemogli, bolni, sirote itd., ne pridejo tukaj v poštev. Za take ljudi se povsod tam, kjer ni nobenih socialno-humanitarnih institucij, ne vodi sploh nikakih statistik, tudi če se take osebe javijo pri svoji občini, ker občina nima navadno v svojem proračunu predvidenega sploh ničesar ali pa le kako malenkost. Predvsem so majhne in tudi srednjevelike občine, kjer so reveži naravnost prisiljeni na beračenje od hiše do hiše in v tej zimi smo večkrat čitali, da je ta ali oni enostavno zmrznil. Zima se ga je usmiliła ter ga rešila sramote in trpljenja. Koliko pa jih umre posredno, ne samo od mraza, marveč vsled gladi in bolezni, ki so tovariši revščine, kdo bi jih preštel! Nekoliko bolje je že danes v tem oziru v velikih občinah. Kjer je prišlo delavstvo do večjega vpliva, tam postajajo že danes socialno-politični uradi, v katere se zamorejo reveži zateči v največji sili. Seveda tudi to ni kdovekaj, in sicer zaradi tega, ker ti uradi ne razpolagajo s sredstvi po potrebi, marveč po odo-

brenem kreditu v občinskem proračunu. Za take kredite je vedno boj med buržuazijo in zastopniki proletarijata. Krediti so z ozirom na potrebe vedno premajhni. Pri odložitvi kreditov ima buržuazija vedno dva glavna izgovora, prvič, da ni mogoče proračuna zvišati, češ, da so davčna bremena itak že prevelika in drugič z besedami: »pa saj ni take potrebe!« — V Mariboru se od nedelje naprej deli čaj in človek ima zopet priliko videti revščino, ki je sicer skrita v onih delih mesta, ki niso zaželjeni, da bi si jih tujec ogledal — v brlogih. Že par večerov se vidi ob glavnem mostu silno dolgo vrsto, večinoma otrok, skrajno slabo oblečenih, ki se z različnimi posodami nastavlja v vrsto, kakor v vojnem času, da prejmejo malo gorke vode in kosček kruha za večerjo, sicer pa še tega ne bi imeli. — Leta 1923. so sodrugi v občinskem svetu podvzeli korake, da se je organizirala šolska kuhinja, ki bi se bila imela naslednja leta še povečati in izpopolniti. Toda prišli so drugi ljudje na krmilo mestne občine ter kuhinjo reducirali z izgovorom, da ni potrebna, ker je revščina začela pojemati, oziroma je sploh več ni! Ironija! Revščina ni nikoli ponehala, marveč isto se je samo lepo pokrilo s plaščem »krščanskega« usmiljenja, da ne bi delala škandala ter »nepotrebnih« stroškov! Zasilnim akcijam je sedaj dal zopet Dunaj vzgled, ki bo izdal poleg stotine milijonov za redno vzdrževanje revežev še velike vsote za izredno podporo najširšim ljudskim plastem. Na Dunaju so razen občine darovale razne institucije ter zavodi znatne vsote. Tako je dala mestna hranilnica sama 100.000 šilingov (800.000 Din). Mestna zavarovalnica je darovala 50.000 šilingov. Iz tega se jasno vidi, da se za reveže v velikih občinah mnogo več stori. Zaradi tega je v interesu delavstva, da se občine združijo, ker le velike in gospodarsko močne občine morejo revnim slojem nuditi pomoč, nikakor pa ne majhne.

Prekrižal se je. Te dni je izkazal nek pater upravi našega lista na Ruški cesti posebno pozornost. Ko je prišel mimo naše izložbe in pogledal v njo, se je resno zamislil, pogledal proti oblačnemu nebu in se svečano prekrižal... Ljudje, ki so ga videli, so imeli s tem veliko zabavo in so nam prišli pripovedovati s pripombo: Bog mu daj zdravja in pameti na tem, pa tudi na onem svetu. Tudi mi mu to želimo, prijaznemu neznanecu.

Kaplan Klobasa obsojen. V sredo se je zopet vršila pri mariborskem okrožnem sodišču razprava proti kaplanu Andreju Klobasi radi hudodelstva oskrumbe in hudodelstva poškodbe tuje lastnine. Kaplan Klobasa se je med tem že toliko umiril v osem-dnevnem disciplinarnem zaporu jetnišnice, da je že brez razburjenja prisostvoval razpravi, ki se je vršila tajno. Pač pa je predsednik senata javno razglasil sodbo, s katero je bil kaplan obsojen na tri mesece težke ječe, ker je oskrnil sedemletno deklico in razbil v sodni dvorani klopi.

Dar za pomožno akcijo mariborske mestne občine. Delavsko pevsko društvo »Frohsmann« je izročilo v naši upravi 100 Din kot darilo oziroma prispevek za akcijo mariborske občine za omiljenje bede občinskih revežev. Iskrena hvala!

Potrebna pomoč. Kako potrebna je bila akcija za pomoč revnejšim slojem v Mariboru, kaže naslednje število porcij kruha in vročega čaja, ki so ga razdelile občinske okrepčevalnice. V enem samem dnevu je okrepčevalnica na Glavnem trgu razdelila nič manj kakor 2520 kom. kruha in 3050 skodelic čaja. Druga okrepčevalnica v Krekovi ulici pa je razdelila okroglo 500 porcij.

Stanovanjske odpovedi se zopet množijo pri sodišču in konec stanovanjske zasedbe se bliža. Komaj dva meseca nas še ločita do 1. majnika, ko preneha veljavnost stanovanjskega zakona. Kaj dela društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru? Najemniki, pazite pri stanovanjskih odpovedih. Naši čitatelji lahko dobijo potrebne informacije v upravi, Ruška cesta 5.

»Konzumno društvo za Slovenijo« in »Produkcija« prireja važno gospodarsko posvetovanje konzumentov, ki se bo vršilo dne 25. februarja 1929 ob 7. uri zvečer v Mariboru v prostorih pri »Belem zajcu«, Meljska cesta 10. Delavci, železničarji, uradniki, gospodinjice, udeležite se!

Autobus-promet. Z večerajšnjim dnem je mestno autobus-podjetje zopet obnovilo redni promet na progi Maribor—Celje, kakor tudi proti Selnici.

NARODNO GLEDALIŠČE. REPERTOAR.

Nedelja, 24. februarja ob 15. uri: »Lumpacij-vagabund.« Ljudska predstava po zelo znižanih cenah. — Ob 20. uri: »Adieu Mimi.« Znižane cene. Kuponi.

Ponedeljek, 25. februarja: Zaprt.

Torek, 26. februarja ob 20. uri: »Romeo in Julija.« Premijera. Ab. A.

Nedelja v mariborskem gledališču. Ker se je gledališču zopet posrečilo dobiti premog, se vršita prvi dve predstavi v nedeljo, 24. februarja, in to popoldne nad vse vesela burka s petjem in godbo »Lumpacij-vagabund« kot ljudska predstava po zelo znižanih cenah, zvečer pa priljubljena razposajeno-zabavna opereta »Adieu Mimi« pri znižanih cenah.

»Romeo in Julija« na mariborskem odru. Premijera divne Šekspirjeve ljubezenske drame »Romeo in Julija« se vrši v torek, 26. februarja, v režiji g. Pregarca. Nastopi ves ansambl, naslovni vlogi pa kreirata gdč. Kraljeva in g. Rakuša.

Guštanj.

Podružnica »Svobode« v Guštanju priredi v soboto, dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani g. Lečnika sklopično predavanje »Alpe«. Ker spremlja predavanje več lepih slik, vabimo, da se ga polnoštevilno udeleže vsi delavci.

Župnik v hotelu.

V družbi dveh dam. — Klofute, policija in denar.

Češki časopisi so prinesli te dni prav interesantno poročilo o pustolovščini nekega župnika iz Klatova na Češkem. Ker se je pri nas zadnji čas v javnosti po zaslugi župnika Erhatiča in kaplana Klobase vsesplošno dvignilo zanimanje za nehanje in računanje župnikov in kaplanov, bomo tudi o čudno prebiti noči župnika v Klatovem na kratko poročali. Mogoče bodo naši znani mariborski pri-

jatelji poslali tudi to poročilo župniku v Klatov, da vložijo proti nam tiskovno tožbo, kakor so to storili lani z nuno Gottfriedo Frank iz Temšvara v Rumuniji in z njo vred žalostno pogoreli pred sodiščem.

Bilo je pa tako: V Klatovu imajo dve znani nočni ptici, tridesetletno Marijo in 23 letno Pavlino M.... Nastopata v raznih gostilnah, kjer se shajajo takšne zgubljene Evine hčer-

ke in njihovi prijatelji. Pretekli teden je imel v njihovi družbi najprej malar nek oficir v družbi s policijskim stražnikom. Drugi dan je prišel v tisto gostilno župnik iz okoliške vasi Planicke. Ker je tudi on iz mesa in krvi, kakor vsak drug posvetni občan in samec, mu končno ni zameriti, da je tudi on zahrepenel po slajši noči. Marija in Pavlina sta kmalu prisledli in se veselili, da sta dobro izbrali. Kajti gospod župnik se je kmalu razgibal, pogledi, besede, gibanje rok, vse je pripravilo kmalu takšno razpoloženje, da so vsi trije odšli v bližnji hotel, kjer so si najeli sobo. Obe devici sta bili tam tako kot se spodobi. Župnik je plačal 90 Kč. To pa je bilo odlična damama premalo in sta si zato vzeli iz župnikovega žepa v hlačah še 200 Kč. Čestiti gospod je naenkrat opazil, da je brez denarja. Najprej je začel z lepim, kmalu pa je nastal prepir, psovke najtežjih kalibrov, potem klofute in klici na pomoč. Prišel je hotelir, toda dekleti tudi nje-

mu nista prizanesli. Ko je bila situacija na vrhuncu, so poklicali še policijo. Razjarjeni devici pa sta se spravili tudi na policijskega stražnika, ki je ob urnebesnem kričanju na ulici komaj s pomočjo asistence obvladal situacijo in župnikovi tovarišici iz hotela so morali naravnost odnesti na stražnico. Ko sta bili zvodnici v mestnem zaporu, sta skrbno shranjene bankovce, ki sta jih imeli shranjene tam, kjer jih stražnik ni mogel in ni smel iskati (sežgani)...

Afera je končala začasno naslednje jutro pri zaslišanju, kjer sta prostitutki obdolžili tudi nekega policijskega stražnika in tudi grdo opravljale župnika, ki je naslednji dan izjavil, da je denar baje našel in zahteval, da naj zadevo spravijo z dnevnega reda kot brezpredmetno, da ne bi godle kuhale še pred sodiščem. Klatov je seveda poln govorjenja o tem župniku in njegovih dveh, denarja željnih prijateljic.

Nace Gorjanc:

Znamenja na nebu.

Tistim bralkam »Delavske Politike«, ki tega še ne vedo, povem, da sem Nace Gorjanc bil letos na Sv. Treh kraljev dan enainšestdeset let star in da sem se rodil v Zalem logu pod gričkom.

Ravno pred petdesetimi leti sem bil učenec tretjega razreda trivijalne šole v Škofji Loki. Šole so bile takrat, ko smo še živeli pod tujim jarmom v nesvobodni državi, čisto drugačne kakor dandanašnje. Takrat je vladala v šoli vojaška disciplina. Vladal je »štaberl«; učili smo se: Vino — Wein, kaša — Brein, pusti me zmirom — lass' mich sein. Da, da, takrat v nesvobodnih časih je bilo drugače kakor je danes.

Božične šolske počitnice l. 1878. so trajale do Sv. Treh kraljev. Po petem januarju sem se pa moral zopet odpraviti v Škofjo Loko v šolo.

Delal sem vse rajši kot pa pohajal v šolo. Najmanj, seveda, mi je pa dišal učitelja Sinkovca »štaberl«. Pa kaj hočeš? Mati mi je na Sv. Treh kraljev dan navezala v ruto velik kos potice, dve klobasi in suhih jabolčnih krhljev in še spremila me je popoldan do Češnjice. V Češnjici se mi je pridružil Jelšerjev Janez, ki je bil tisto leto moj součenec. Imel je vse tiste talente kakor jaz. Ni mu dišala šola, »štaberl« pa tudi ne. Ko prideva do Soteske pod Selcami, ugledava v cestnem jarku tri sežnje dolgo drsalico, drsalico, razumete! Takrat seveda še nismo poznali jeklenih drsalk. Svet ni bil tako kulturn in napreden kakor je danes. Dovolj je bilo, da sva imela na petah majhne, jeklene podkve in žbice po podplatih so bile gosto nabite. Svoji culici sva pometala na tla in se začela drsati; drsala sva se kakor za stavo tako, da je nama kar pot kapal od čela. Opazila nisva niti, da se že mrači in da je že noč. Kar naenkrat je nastala tema. Presenečena pograbiva svoji culici in hitiva proti Materi Fari. Ko sva dospela že skoro v Škofjo Loko, opaziva znamenja na nebu. Posvetilo se je do neba, za nekaj trenutkov zopet in tako so se videla žareča znamenja, ki so švigala proti nebu. Jelšerjev Janez je bil ves preplašen in od strahu ni znil besedice. Tedaj se obrnem k njemu in mu pravim:

»Ali veš, kaj nam je katehet pripovedoval. Rekel je, da se bodo prikazala znamenja na nebu, ko pride sodni dan!«

In Janez takoj svetuje v svojem strahu:

»Veš kaj, pojdiva rajši domov; sedaj itak ne bo šole, ker bo sodni dan.«

»Prav imaš,« sem mu potrdil, ker, kakor rečeno, mi šola in »štaberl« itak nista dišala. Okrenila sva se, pa hajdi po cesti nazaj proti domu. Noč je postala svetla, ko je priplavala na nebo velika luna, še

nekaj večja kot naša reta na podu. Svetila nama je in šepetala o hudih časih, ki pridejo.

Ravno o polnoči pridem do domače hiše; zveselil sem se, ko sem videl, da je v hiši še luč. Potrkam na okno in mati mi pride odpirat.

»Za božjo kriščevo voljo, zakaj pa prihajaš nazaj?«

»Mama, sodni dan bo, znamenja na nebu sva videla z Janezom; tako nas je katehet učil. Pa sva se vrnila.«

Oče se jame krohotati in pravi materi: »Veš, kaj sta fanta videla? V Škofji Loki so dobili novega dekana in loške smojke so mu na Kamnitniku v čast sprejema prižigale rakete.«

»Oh, otrok, kakšne skrbi mi delaš,« je dostavila mati in me spravila za peč, da sem se od mraza odtajal. Drugi dan pa me je oče sam peljal v Škofjo Loko.

Letos Sv. Treh kraljev dan opoldne, to je ravno petdeset let potem, sem zašel v kavarno, seveda kot ponavadi v »rdeči kot«. Ko pa sedem in gledam po mizah, opazim, da gosti glave nekako skupaj tišče in šepetajo med seboj. Kaj so si šepetali, nisem vedel, videl pa sem, kako se okrog nekaterih glav plazi neka bojazen. Kaj neki mora to biti? sem si mislil. Naenkrat prisopihla Klunova Mica in zavpije:

»Jutro! Posebna izdaja!«

»I, kaj pa se je zgodilo?« sem vprašal.

»I, posebna izdaja »Jutra« — in Mica je letela kot furja dalje.

Kmalu za Mico prisopihla mlad fant, dobrih manir, ki je zopet imel v roki cel šop časopisov.

»Slovenec«, posebna izdaja!« je govoril in hodil od mize do mize, vendar tako plaho, da sem takoj videl, da še ni dovolj pogumen za prodajanje časopisov, zakaj, še trinajst lotov te energije ni imel kot Klunova Mica.

Mislil sem si: gotovo je nezaposlenec.

Nisem se več briga, kaj počno gosti, temveč zatopil sem se v samega sebe in premišljeval. Čas hiti; treba bo, da se pričnem nekoliko baviti z matematiko, da bom znal vsaj svoje grehe seštevati, ki jih bom moral lepega dne predložiti sv. Petru.

Grem na ulico, pa zopet zavpije pred menoj z rezkim glasom neka ženska:

»Jutro, druga posebna izdaja-a-a!«

Aha! Takoj sem se spomnil na znamenja pred petdesetimi leti in rekel sam sebi:

»Sedaj pa bo sodni dan; znamenja so že tu!«

O, svet, ti si cirkus; ne bom se čudil sodnemu dnevu.

Ali ste že preizkusili
„PROJA“ ječmenovo kavo?



Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah



Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d.d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Pristna slivovka, drožnik, brinjevec, konjak, rum, vse vrste likerjev, sadni soki, spirituoze, vinski kis, esenc, nadalje čaj v originalnih zavitkih in odprt, dobite po nizkih cenah v trgovini glavne zaloge trdke „PATRIA“ Zagreb — oranžada, limonada, konjak itd.

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 19
Na debelo!
tovarna likerjev, desertnih vin in sirupa.

Tiska: Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.